

חינוך לחיים

פרשת פנחס

על כל אדם מוטלת החובה לנצל את הכוחות ואת הכישורים שניתנו לו, לנתב אותם לאפיקים הנכונים. לפני שהוולד יוצא לאוויר העולם, אומרים חז"ל משביעים אותו 'תהי צדיק ואל תהיי רשע' בספרי החסידות מסבירים שמשביעים אותו בנתונים, ביכולות ובכוחות כדי שיוכל להיות צדיק גמור – אם רק ירצה. על האדם רק להכיר את כוחותיו ולשאול את עצמו כיצד יוכל לנצל את מתנות השמים שקיבל לצורך עבודת ה'. בכל אדם קיימים כוחות וכישורים רבים שבחלקם הגדול אף פעם אינם באים לכלל יישום. הבורא חנן את האדם בשפע עצום של כישרונות שרק באחוז קטן מהם הוא משתמש בחיי היום יום ואילו כל השאר מונח כאבן שאין לה הופכין. ורק לעתים במקרי סכנה מתגלה באדם עוצמה שאפילו הוא לא שיער שמצויה בו. בפרשה כאשר משה רבינו מבקש מהקב"ה 'יפקוד ה' אלוקי הרוחות... איש על העדה' עונה לו הקב"ה 'קח לך את יהושע בן נון, איש אשר רוח בו' מדוע נבחר דווקא יהושע?? מה ייחד אותו על פני שאר גדולי אותו דור דעה? ואכן לא מוזכר כי יהושע היה החכם המפולג שבדור, או הצדיק הראשון במעלה. ההיפך מכך. על הכתוב במשלי 'אוצר נחמד ושמן בנוה חכם' – זה משה. 'וכסיל אדם יבלענו' – זה יהושע, שלא היה בן תורה, והיו ישראל קורין אותו כסיל... אז א"כ מה היו אפוא הסגולות הייחודיות שבהן נתברך יהושע שבגללן נבחר ליורשו של משה?

מגלים לנו חז"ל אמר לו הקב"ה 'נוצר תאנה יאכל פריה' – בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה, יהושע הרבה לשרתך, והרבה לחלוק לך כבוד. והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך, הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות, הואיל והוא שרתך בכל כוחו כדאי הוא ששימש את ישראל שאינו מאבד שכרו' – כאן הונחה אבן התשתית של המידות הראויות לשמש צינור להעברת כתר המנהיגות 'הואיל והוא שרתך בכל כוחו' יהושע השתמש בכל הכוחות שהוענקו לו מהשמים. בכל תפקיד ומשימה נתן את כל שיכול היה לתת. למרות שהיה מצומצם בשכלו, ונקרא בפי ההמון כסיל, העיד עליו התורה שהוא לא מש מתוך אהלו של משה, למד ושירת את משה בנאמנות ולא בחל בעבודות פחותות כסידור הספסלים כי כך סבר, יכול היה בכך למצות את עצמו.

הסבא מנובהרדוק נוהג היה לומר- אף פעם איני חושב על דבר אם אני יכול לעשותו – אלא אם אני חייב לעשותו... כי אם אני חייב לעשותו – אזי גם אוכל לעשותו. בדרך זו הלך כל ימיו, הלך- והצליח!! נמצא שהבעיה שלנו היא אינה בחוסר היכולת, אלא בהעדר כוח הרצון! אנו עצלים, ולפיכך איננו דורשים מעצמנו למצות את כל יכולתנו. ובאמת כל אחד מאיתנו יכול לבדוק עצמו, ולהיווכח שהיכולת שלו משתנה בהתאם לרצון. כמו שבת פרעה שלחה את ידה ומה חשבה? הרי התיבה היתה רחוקה. וכמו שיעקב בא לגול האבן מעל פי הבאר מה שבדרך כלל עושים כל הרוצים ביחד, ומה חשב שיצליח לבד? כי אם אתה רוצה באמת!! ואילו היית מנסה- באמת תצליח במשימה. כשהיו מביאים ילד לרב שך להתברך בהצלחה בלימוד היה פונה לילד ואומר 'אם תרצה ללמוד – תהיה גדול בתורה!!'

עוד נלמד מהדימוי לתאנה בדברי המדרש: למה נמשלה תורה בתאנה? שרוב האילנות הזית, הגפן והתמרה נלקטין כאחת, והתאנה נלקטת מעט מעט, כך התורה, היום לומד מעט ולמחר הרבה, לפי שאינה מתלמדת לא בשנה ולא בשנתיים. וזה יסוד חשוב והדרכה נפלאה בקניית התורה, שגם אם אדם לא רואה סימן ברכה בלימודו – אל יתייאש. דברי תורה דרכם להתלמד מעט היום ומעט מחר. וגם אחרי שנה שנתיים לא ניתן עדיין לראות 'תוצאות מזהירות'. כך היא דרכה של תורה, כמו התאנה שאינה נקלטת אלא מעט מעט. צו לצו קו לקו נרכשת החכמה. כל גורדי השחקים בעולם נבנו מחזון גדול ומהרבה לבנים מרובעות וקטנות...!!! כך שנו חז"ל בילקוט 'למה נמשלו דברי תורה למים? מה מים יורדים טיפים ונעשים נחלים נחלים, כך דברי תורה שתי הלכות היום ושתי הלכות למחר, עד שנעשה כמעין המתגבר!!'

ואם דברנו על מים נוסף שר' עקיבא הסיק מסקנה מטפטוף המים שסוד כוחם של המים נבע מתדירות הזרימה – הטפטוף. אילו היינו מפסיקים מדי פעם את קצב זרימתם אפילו לרגע אחד או שניים- כבר לא היתה להם השפעה ויכולת לנקוב בסלע. מטבעם רכים הם, אלא שהרציפות וההתמדה נותנים להם את ההשפעה והכח. זהו לימוד ומוסר ההשכל ששאב רבי עקיבא מפעולת המים – ניצול כל רגע ורגע ללימוד לשמור ולעשות בלי הפסק. כי ההתמדה בכוחה לשנות דברים כשנעשית ברצף!!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com